

Toruń, 10.04.2026 r.

Ks. prof. dr hab. Stanisław Suwiński
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Torunia
Wydział Teologiczny

Recenzja osiągnięć **ks. dr. Piotra Kaczmarka** ubiegającego się o nadanie stopnia doktora habilitowanego w **dziedzinie nauk teologicznych** wykonana:

- zgodnie z uchwałą nr 14/2026 Rady Dyscypliny Nauk Teologicznych UKSW z dnia 2 lutego 2026 r.;

- zgodnie z art. 221 ust. 8. Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2021 r. poz. 478). Ustawa ta jednoznacznie określa warunki jakie musi spełnić kandydat do stopnia doktora habilitowanego.

W mojej ocenie, ks. Piotr Kaczmarek **spełnia je wszystkie**, co poniżej postaram się udowodnić w kolejnych po sobie punktach recenzji.

1. Stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która posiada stopień doktora.

- a) W latach 1999-2005 ks. Piotr Kaczmarek odbył studia w Wyższym Seminarium Duchownym w Łowiczu, gdzie też w 2005 roku uzyskał tytuł magistra teologii.
- b) W latach 2016 - 2019 odbył studia licencjackie z teologii na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego, uwieńczone uzyskanym licencjatem kościelnym.
- c) Ks. Piotr Kaczmarek **posiada stopień doktora z filozofii** nadany uchwałą Rady Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie w 2012 r. na podstawie rozprawy doktorskiej pt. „Awerroesa wiedza o Bogu i jej źródła” napisanej pod kierunkiem ks. dra hab. Jana Krokosa, prof. UKSW.

W świetle powyższego stwierdzam, że ks. dr Piotr Kaczmarek **spełnia wymóg prawny – posiadanie stopnia doktora** (por. art. 219. ust. 1 pkt 1, Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce) – niezbędny do ubiegania się o stopień doktora habilitowanego.

2. Stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która posiada w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej: a) 1 monografię naukową wydaną przez wydawnictwo,

które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit.

Podstawą ubiegania się o stopień doktora habilitowanego jest monografia autorska pt. „Specyfika polskiej mistyki kobiecej XX wieku w perspektywie maryjnej i mariologicznej”, Wydawnictwo Naukowe UKSW w Warszawie 2025, ss. 273.

W świetle powyższego stwierdzam, że wśród wskazanych do oceny osiągnięć naukowych znajduje się monografia naukowa, wydana przez wydawnictwo, które w roku jej opublikowania w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a (art. 219 ust. 2 Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce).

Powyższa konstatacja oznacza, że **zasadne jest ocenianie treści monografii jako osiągnięcia naukowego osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.**

W odniesieniu do powyższego punktu należy postawić też pytanie, czy prezentowana monografia stanowi znaczący wkład w rozwój dyscypliny nauk teologicznych? Rozprawa habilitacyjna ks. Kaczmarka stanowi owoc wieloletniej pracy zogniskowanej w artykułach, w których jest widoczna koncentracja zagadnień związanych z mariologią. Nowością w poszukiwaniach badawczych jest włączanie w nie elementów mistyki polskiej przełomu XIX i XX wieku. To zagadnienie mieści się w obrębie dyscypliny nauk teologicznych. Na postawione wyżej pytanie należy odpowiedzieć twierdząco i to z kilku powodów.

A) Tytuł rozprawy i aktualna problematyka mistyki kobiecej.

W tytule została ujęta przez autora „specyfika polskiej mistyki kobiecej XX wieku”. Takie ujęcie domaga się pewnego usystematyzowania. Sam tytuł wskazuje na to, że praca powinna dotyczyć przede wszystkim kwestii szczególnego i niepowtarzalnego charakteru „mystyki kobiecej”. Ten problem badawczy ma swe źródło w tradycji chrześcijańskiej mistyki kobiecej i sięga XII wieku na terenie dzisiejszej Francji, Belgii, Holandii, Włoch oraz Niemiec. To wówczas pozycja kobiety, odgrywającej w społeczeństwie do tej pory drugorzędną rolę, została radykalnie zmieniona. W życiu kościelnym odzwierciedlało się to w narastającej pobożności maryjnej i podkreślanii znaczenia Matki Zbawiciela jako „pośredniczki” między człowiekiem a Bogiem, w życiu publicznym zaś w dworskiej poezji miłosnej. Widać to w twórczości św. Bernarda z Clairvaux, który w dziele *Sermones in Cantica Canticorum* eksponuje nowy koncept miłości, jako siły determinującej egzystencję ludzką. To z tego okresu dowiadujemy się, że mistyka kobiet charakteryzuje się emocjonalno-indywidualnym sposobem dążenia do mistycznego zjednoczenia z Bogiem, dokonującego się w sferze afektywnej poprzez bezpośrednie poznanie i doświadczenie Boga. Stąd też występuje w niej element silnie uczuciowy oraz przeżycia

zjawisk nadzwyczajnych w formie wizji, przeżyć zmysłowych czy formie stygmatów, darów łez, lewitacji itd. To dlatego, ze względu na racjonalne niewytłumaczenie zjawisk paramistycznych, mistyka przeżyciowa kobiet jest postrzegana przez niektórych jako fakt psychopatologiczny, a niektórzy zaliczają ją do pseudomistyki czy fałszywej mistyki. Jej istotą jest miłosna relacja do Boga-Oblubieńca. Ten rodzaj mistyki, który przeważa w omawianym czasie, określa się jako mistykę miłości lub mistykę oblubieńczą.

Powyższe wprowadzenie jest istotne, aby zrozumieć fenomen polskiej mistyki przeżyciowej kobiet, rozwijający się w niepodległej Polsce, a charakteryzujący się różnorodnością doświadczeń i przeżyć w ich wyrazistej jednolitości. Przedstawiane w monografii opisy przeżyć mistycznych ukazują, iż poszczególne etapy rozwoju życia mistycznego cechuje z jednej strony zgodność, a z drugiej strony różne treści przekazu przesłania.

Z uwagi na to, że słowo „mistyka”, po dziesięcioleciach banicji spowodowanej potępieniem kwietyzmu, który doprowadził do swoistej egzageracji i profanacji życia duchowego, zwłaszcza w szczytowych jego przejawach, powraca do języka teologii pod koniec XIX wieku, a w pierwszym trzydziestolecu XX wieku zyskało już sobie popularność w ramach tzw. „ruchu mistycznego”. Chociaż samo pojęcie „mistyka kobiet” czy „mistyka kobieca” jest wytworem nowoczesnych badań.

Ks. Kaczmarek dostrzega istotne podłoże mistyki kobiet. U podstaw stanu mistycznego jest doświadczenie mistyczne, aktualizuje się ono w płaszczyźnie spotkania z absolutnym Ty, gdzie zostaje pokonany dystans między podmiotem a przedmiotem. W tym zjednoczeniu podmiot przyjmuje postawę receptywno-pasywną, identyfikując się z osobowym Absolutem. Z tego też wysuwa poprawny wniosek, że o doświadczeniu mistycznym można mówić w sensie doznania „nasylenia Absolutem”, które wywiera trwały skutek zarówno w sferze moralności, jak i zachowań zewnętrznych, gdyż doświadczenie mistyczne zawsze skutkuje nawróceniem religijnym.

Dla specyfiki prowadzonych badań w zakresie doświadczenia mistycznego należy dodać, że doświadczenie mistyczne jest przedmiotem usystematyzowanej metodologicznie refleksji teologicznej, nazywanej od czasów Pseudo-Dionizego Areopagity teologią mistyczną. Teolog zajmujący się tym zagadnieniem winien umiejętnie rozróżniać przedmiot badań między mistyką jako szczytową formą przeżycia religijnego, a mistyką jako usystematyzowaną refleksją teologiczną, czyli teologią mistyczną – mistologią (wąskiego zakresu teologii duchowości - naukę o tajemnicy). Ks. Kaczmarek poprawnie różnicuje podmiot doświadczenia mistycznego w relacji do jego przedmiotu.

Nie podlega dyskusji fakt, że teologia duchowości zna mistyczne zjednoczenie z Maryją. Choć jest ono doświadczeniem mało zbadanym i jak dotąd niewiele o nim napisano.

Znawca tematu, belgijski kardynał Leon Józef Suenens (1904-1996), wyjaśnia - już pod koniec swojej publikacji -, że koncentruje się ono na przeżywaniu wewnętrznej obecności Maryi w duszy, mającej charakter szczególny, na świadomości oddanej Maryi osoby, że uczestniczy w jednym nurcie Bożej miłości, w którym kocha Chrystusa sercem Maryi, a Maryję sercem Chrystusa. W tych doświadczeniach mistycznych Maryja bierze w posiadanie – na swój sposób – aktywność duszy, dzięki czemu stopniowo zaczyna ona upodabniać się w myśleniu, działaniu i miłowaniu do Maryi, czyniąc to dla Niej i w Niej. Dusza doświadcza na sobie prawie nieustannego działania Maryi (zob. L. J. Suenens, *Kim jest Ona? Synteza mariologii*, Warszawa 1988, s. 112).

Jak wynika z różnorodnych świadectw mistyczek prezentowanych w monografii, opisujących swoje zjednoczenie z Bogiem, Maryja często jest w nim obecna, ale nie jako pierwszorzędny przedmiot doświadczenia mistycznego. Ks. Kaczmarek wyciąga wspólny wniosek, że ta Jej obecność manifestuje się zwykle poprzez widzenia, wizje i słowa wewnętrzne, które należą do porządku zjawisk paramistycznych o charakterze profetycznym. Tu drobna uwaga, zjawisk tych jednak nie zalicza się do istoty mistyki z tej racji, że mogą być one wywoływane nie tylko działaniem Bożym, ale także przez Szatana i demony, jak również przez sam podmiot, obdarzony nadzwyczajnymi właściwościami swojej psychiki. Ks. Kaczmarek w swojej analizie dochodzi fundamentalnego stwierdzenia, że Maryja jest obecna w chrześcijańskim doświadczeniu mistycznym, ale nie oznacza to jednak, że jest Ona właściwym jego przedmiotem. Perspektywę maryjną i mariologiczną w misticie kobiecej osadza on na chrystocentryzmie.

Z przywołanych przez habilitanta świadectw mistyczek wynika, iż w szczytowym przeżyciu duchowym Chrystus występuje we własnym imieniu jako właściwy jego przedmiot, a Maryja zawsze pozostaje w ścisłym związku ze swoim Synem, ale towarzyszy Mu lub wskazuje na Niego. Kanclerz paryskiej Sorbony Jan Charlier de Gerson (1363-1429) w książce *O teologii mistycznej* dokonał rozróżnienia na teologię mistyczną spekulatywną i teologię mistyczną praktyczną, czyli przeżyciową (to ona jest głównym polem zainteresowania autora recenzowanej monografii), składają się na ten utwór traktaty teoretyczny i praktyczny, podobnie jak w wielu innych pismach tego myśliciela. (Dzieło Gersona jest zachowane w stu rękopisach i uchodziło w tych czasach za bestseller).

B) Problem badawczy, metoda i struktura rozprawy.

Głównym problemem badawczym rozprawy jest udowodnienie, że Maryja odrywała niezbywalną rolę w kształtowaniu się duchowości mistyczek polskich. Dla dowodzenia tej tezy ks. Kaczmarek skupił swe poszukiwania wokół celu. Cel główny pracy został określony jako

zidentyfikowanie zagadnień maryjnych i mariologicznych w polskiej mistyce przeżyciowej XX wieku. Natomiast w szczegółowym celu autor podaje najpierw, że jest jego zamiarem prezentacja specyfiki mistyki chrześcijańskiej, wskazanie na Maryję jako mistyczkę oraz ukazanie perspektywy mariologicznej mistyki. Takie ujęcie celu odpowiada przyjętej strukturze monografii, zwłaszcza rozdziały: pierwszy, drugi i trzeci wypełniają treścią założenia celowe. Natomiast rozdział czwarty jest mocno zbieżny z tematem, jeśli niepokrywający się wprost.

Specyfika jako taka, w odniesieniu do tematu, winna posiadać szczególny, unikalny charakter, albo też zespół cech charakterystycznych czy właściwości wyróżniających kogoś lub coś spośród innych podobnych zjawisk, osób czy przedmiotów. W moim przekonaniu ma ona także odnosić się do swoistości, oryginalności i indywidualnych rysów jakie autor chce pokazać w mistyce kobiecej. Jednak kiedy czyta się wprowadzenie do pracy to w punkcie dotyczącym stanu dotychczasowych badań sięga on głęboko we współczesną mistykę polską oraz badania mariologiczne, natomiast słabiej wskazał na oryginalność wynikającą z *novum* podjętych badań. W jednym zdaniu (lakonicznie) zawarł to, co ma stanowić *novum*: „jest (nim) uzupełnienie luki dotyczącej opracowania aspektu maryjnego i mariologicznego w polskiej kobiecej mistyce przeżyciowej w XX wieku” (s. 21).

W pracy ks. Kaczmarek posłużył się metodą analizy treści oraz metodą porównawczą - wnikliwą ocenę poglądów mistyczek polskich. Trzymanie się kurczowe zapowiedzianych metod czyni pracę nie tylko zwartą, przejrzystą, ale również przydaje monografii prawdziwych walorów naukowych. Metoda analizy treści prowadzi do oryginalnego stwierdzenia: *Maryja odgrywa ważną rolę w doświadczeniu mistycznym, jednak nadal ono pozostaje na wskroś chrystocentrycznym doświadczeniem* (s. 214). Autora cechuje głęboka świadomość metodologiczna. Nie zacieśnia swoich badań do samej analizy tekstów, by na ich podstawie metodą porównania zaprezentować doświadczenia mistyczek, ale bada sumiennie cały kontekst duchowy, mariologiczny i historyczny, szuka różnych powiązań mariologicznych z nauczaniem Kościoła, i niektóre znajduje. Potrafi również na tle różnych poglądów teologicznych i mariologicznych ukazać swoistość i oryginalność mistyki maryjnej.

Praca potrafi zaimponować ilością informacji źródłowej (bogactwo przypisów). Podkreślić także należy uporządkowanie tego nagromadzenia treści i świadome ukierunkowanie go na główny cel pracy. W ten sposób czytelnik otrzymuje opracowanie, w którym przekonuje się, że proste w domyśle pytanie wyjściowe nie znajduje równie prostej odpowiedzi, ale odsłania liczne płaszczyzny refleksji – osobistego doświadczenia mistyczek.

Metodologię przyjętą przez habilitanta u początku badań, których efektem jest recenzowane osiągnięcie naukowe, oceniam pozytywnie, gdyż badania dotyczą myśli teologicznej. Być może, możliwe jest poprowadzenie dalszej refleksji naukowej na podjęte tematy choćby z perspektywy duchowości kobiety mistyczki.

Na strukturę rozprawy składają się: wprowadzenie (s.7-21); rozdział I „Charakterystyka mistyki chrześcijańskiej” (s.22-62); rozdział II „Maryja jako mistyczka” (s.63-85); rozdział III (s.86-117); rozdział IV „Główne elementy maryjne i mariologiczne w polskiej kobiecej mistyce przeżyciowej XX wieku” (s.118-213); wnioski (s.214-228); aneks/biogramy mistyczek (s.229-255); bibliografia (s.256-273). We wprowadzeniu zostały ujęte wszystkie komponenty zapowiadające to, co ma miejsce w monografii: uzasadnienie tematu, cele i hipotezę podjętych badań, obraną metodę badawczą z obszarem badawczym, dotychczasowy stan badań ze wskazaniem na novum proponowanych badań oraz strukturę opracowania. W rozdziale pierwszym ks. Kaczmarek wychodzi od ogólnego ujęcia mistyki chrześcijańskiej, wskazując na jej rozwój i cechy charakterystyczne, zwłaszcza w polskim kontekście przeżyć mistycznych. Natomiast drugi i trzeci rozdział wpisują się perspektywę maryjną i mariologiczną badań. Na postawie przywilejów maryjnych autor ukazuje duchowość pasyjną w życiu Matki Bożej, a następnie w perspektywiczny sposób ukazał niektóre zagadnienia mariologiczne w teologii katolickiej, należą do nich: pośrednictwo Maryi; Maryja wzorem świętości kobiety; mariologia chrystotypiczna i eklezjotypiczna. Czwarty rozdział skupia w sobie szeroką gamę elementów maryjnych i mariologicznych polskiej mistyki kobiecej XX wieku. Ten rozdział, najobszerniejszy, i właściwie stanowiący istotę całości przebadanego problemu badawczego, został nazwany przez ks. Kaczmarka, jako część „empiryczna, nowatorska część pracy” (s. 16). W konkluzji przeprowadzonych badań wskazał on na ścisły związek Maryi z Trójcą Świętą i to czyni Ją wzorem dla mistyczek XX wieku, wykazał też związek zależny między mariologią i mistyką oraz wysunął aż dziesięć wniosków, które bezpośrednio dotyczą pism mistyczek i ich doświadczeń duchowych związanych z przywilejami maryjnymi.

Wartością monografii jest fakt, że na końcu każdego rozdziału autor zamieszcza krótkie, syntetyczne podsumowania, w których w sposób zwięzły i przejrzysty dokonuje prezentacji wniosków, do jakich doszedł w oparciu o analizę omawianych przez siebie kwestii i zagadnień. Świadczy to o jego dojrzałości intelektualnej i umiejętności prowadzenia nie tylko solidnej analizy, ale również trafnej syntezy.

Zarówno merytoryczna jak i formalna strona tzw. monografii habilitacyjnej zasługuje na ocenę pozytywną. Autor posługuje się językiem poprawnym, bogatym w słownictwo, płynnym i komunikatywnym, co potęguje zainteresowanie czytelnika.

Oceniana rozprawa habilitacyjna jest studium oryginalnym, samodzielny i odpowiada wymogom stawianym pracom habilitacyjnym. Stanowi opracowanie ważnego obszaru zarówno dla nauki jak i dla praktycznego spojrzenia na doświadczenie duchowe.

Właściwie została określona baza źródłowa dla uzyskania odpowiedzi na postawioną tezę. Habilitant zgromadził niezbędne teksty źródłowe, ale nie zdołał ich właściwie uporządkować zgodnie z obraną tezą i metodologią działania. Wnikliwa analiza wybranych tekstów teologów i mistyków pozwala autorowi wydobyć poszczególne elementy całościowego projektu naukowego dotyczącego oryginalnego projektu teologii duchowości ze szczególnym uwzględnieniem mariologii. Gdy chodzi o bibliografię, optowałbym, aby w tego typu publikacjach dokonać podziału bibliografii od najważniejszych, aż po uzupełniające. Nie jest dobrze postrzegane w monografiach teologicznych, jeśli w bibliografii dokumenty Kościoła są rozproszone po całej jej długości, ostatecznie to one są decydującym kryterium dla poprawnej oceny teologicznej mariologii i mistyki.

C) Osiągnięcie i uwagi krytyczne.

Na koniec refleksji, co do głównego osiągnięcia naukowego habilitanta, recenzent chce wskazać na kilka atutów monografii:

- a) wypełnia lukę w opracowaniach teologicznych zwłaszcza czwarty rozdział jest nowym ujęciem obecności mariologii w doświadczeniach mistyczek;
- b) jest krytycznym i systematycznym przedstawieniem szerokiej gamy zagadnień problemowych potwierdzających znaczenie i rolę Maryi w historii zbawienia oraz Jej obecność w prowadzeniu człowieka ku zjednoczeniu z Bogiem drogą doświadczeń mistycznych;
- c) skrupulatna przeprowadzona analiza rzeczowa i wyciągnięte poprawne wnioski. wskazuje na argumenty, które zdaniem autora powinny być brane pod uwagę w dalszych pracach.

Obok powyższego pozytywnego aspektu recenzji wskażę pewne uwagi krytyczne:

- a) z pewnym niepokojem, należy przyjąć efekty przeprowadzonej kwerendy - z jednej strony są w niej nieliczne publikacje w obszarze teologii mistycznej, a zwłaszcza mistyki kobiet, natomiast z drugiej strony większa ilość materiału badawczego jest z zakresu mariologii;
- b) powodem niedosytu jest brak umiejętnego podzielenia źródeł przedmiotu. Habilitant nie przyjął struktury merytorycznie rzeczowej podziału bibliografii, ale opowiada się za strukturą alfabetyczną – z niej nie wynika jasno, które źródła są pierwszorzędnymi, a które drugorzędnymi. Zabrakło wydzielenia też źródeł magisterium Kościoła, a Pismo

święte w ogóle nie jest zamieszczone w wykazie alfabetycznym. Dla mnie teologa, to ogólny chaos rzeczowy, praca teologa domaga się większej wyrazistości. To skutkuje tym, że nie wiadomo do końca jakie źródła habilitant uznał za wiodące w konstrukcji i analizie problemu, w przedmiocie badawczym;

- c) w rozdziale drugim ks. Kaczmarek przedstawił, a następnie opisał istotę perspektywy w którą wpisuje się tajemnica zjednoczenia duszy z Bogiem. Przy czym należy tu zauważyć, że czymś innym jest mądrość teologiczna, a czym innym mądrość mistyczna. Sięgając do św. Tomasza z Akwinu należy pierwszą rozumieć jako mądrość nabytą drogą rozumu oświeconego wiarą, zaś druga ma swe źródło w „wiedzy świętych” pochodząca jako dar Ducha Świętego ze zjednoczenia z Bogiem w miłości. One się od siebie różnią i dlatego ważne jest, aby ich nie mylić. Maryja jest pierwszą i najdoskonalszą mistyczką, z ludzi powołaną, aby poznać i doświadczyć, aż po cierpienie *pati divina* (rzeczy Boże) doświadczać ich rzeczywiście w swoim ludzkim i kobiecym życiu. To, co istotne w życiu, bywa czasami zakryte przed mądrymi i roztrępnymi, a ukazane „prostaczkom” (Mt 11, 25);
- d) Habilitant określając cel badań użył wyrażenia „zidentyfikowanie zagadnień”. W ujęciu naukowym identyfikacja nie jest jedynie powierzchownym rozpoznaniem, ale wymaga zastosowania specyficznej metodologii, zwłaszcza analizy porównawczej, ona jest widoczna, ale zwłaszcza w rozdziale czwartym, w ujęciu komparatystycznym;
- e) w pracy brak należytej proporcji co do treści i struktury. Temat jest jasny, jak już zaznaczyłem wcześniej, ale treść odnosząca się do specyfiki polskiej mistyki XX wieku jest wybiórcza, zawężona tylko do czwartego rozdziału. Po przeczytaniu monografii i wnioskach końcowych, odniosłem wrażenie, że najbardziej uzasadniającym temat jest rozdział czwarty;
- f) Habilitant wybrał ambitny i nowatorski temat, który rzadko podejmowany jest na polu badań duchowości, a jeszcze rzadziej na polu mistyki maryjnej. Nie wiem czy znana jest habilitantowi praca doktorska ks. dra Krystiana Strycharskiego, który w 2021 roku zajmował się mistyką maryjną. Mimo różnym drobnym błędów trzeba docenić odwagę i konsekwentne dążenie ks. Kaczmarka w podjętych przed laty badaniach;
- g) odnośnie do relacji między teologią mistyczną a mariologią. Tu chciałbym podkreślić, że nie do końca ma rację ks. Kaczmarek, pisząc we wprowadzeniu do książki, że problem badawczy dotyczy mistyki i mariologii, ale tylko ta druga jest „stricte nauką” (s. 11). To, co przez wieki było przedmiotem teologii mistycznej spekulatywnej, a potem teologii ascetyczno-mistycznej, teologii doskonałości lub teologii życia

wewnętrznego, współcześnie określa się mianem „mistologii”. Mistologia jest zatem tą dziedziną teologii duchowości, dla której doświadczenie mistyczne oraz wynikające z niego stany kontemplacyjne są głównym przedmiotem badań.

W świetle powyższego stwierdzam, że ks. dr Piotr Kaczmarek **spełnia wymóg prawny** do otrzymania stopnia naukowego doktora habilitowanego, ponieważ jego główne osiągnięcie naukowe stanowi istotny wkład w rozwój teologii (por. art. 219. ust. 1 pkt 2, Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce).

3) Stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej (art. 219, ust.1.3).

Ilościowa charakterystyka ocenianego pozostałego dorobku naukowego. Na pozostały, oprócz monografii, dorobek naukowy habilitanta składa się wiele osiągnięć naukowych i popularnonaukowych. Dwie monografie naukowe, jedna redakcja naukowa Księgi Jubileuszowej, 53 artykuły naukowe w latach (2012-2025) w tym 5 jako rozdziały w monografiach, 3 artykuły są skierowane do druku (w 2025), 4 artykuły współautorskie (interdyscyplinarne), ponad czterdzieści recenzji naukowych, 16 sprawozdań, 7 publikacji popularyzujących teologię i diecezję łowicką, literaturę religijną, w tym warto zauważyć także materiały popularyzujące i przybliżające teologię i świętych dzieciom i młodzieży.

Ks. Kaczmarek podjął również powierzone mu wykłady i prowadził stałą pracę badawczą, której efektem są różnego rodzaju publikacje naukowe. Jego dydaktyczna działalność naukowa związana jest przede wszystkim z Wyższym Seminarium Duchownym Diecezji Łomżyńskiej jako integralnej części Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Odpowiadają one konkretnym obszarom zainteresowań naukowych habilitanta.

Pierwszym obszarem zainteresowań badawczych ks. Kaczmarka, które zaowocowały publikacjami naukowymi, jest specyfika współczesnej mariologii. W tym zakresie napisał najwięcej artykułów naukowych, na uwagę zasługują: *Maryjny rys duchowości s. Wandy Boniszewskiej (1907–2003)*, *Łódzkie Studia Teologiczne* 31 (2022) 4, ss. 121-131; *Teologiczne podstawy pośrednictwa Najświętszej Maryi Panny*, *Przegląd Kalwaryjski* 26/2022, ss. 111-125;

Drugim obszarem jest problematyka relacji teologii i filozofii, a więc kwestie interdyscyplinarne. Mają one szczególne zastosowanie na polu badań nad dialogiem z islamem czy nad zagadnieniami w zakresie arabsko-muzułmańskim. Są to studia zwarte, publikowane jako rozdziały w pracach zbiorowych i artykuły w czasopismach naukowych, zarówno w języku

polskim, jak i niemieckim. Znamionują wiedzę habilitanta z zakresu obu pól badawczych. Świadczy o tym nie tylko właściwe metodologicznie stawianie problemu i jego eksplikacja, ale także bogaty aparat bibliograficzny. Może w nielicznych przypadkach chciałoby się oczekiwać trochę bardziej dokładniejszego pogłębienia niektórych aspektów badanych zagadnień np. owoce duchowe dialogu międzyreligijnego. Reasumując, publikacje należące do tego cyklu tematycznego charakteryzują się rygiorem naukowym i właściwie zastosowanym warsztatem metodologicznym.

Obok głównych nurtów badawczych w podejmowanych artykułach są także te dotyczące duchowości eucharystycznej, teologii pasyjnej i religiofilozofii.

Większość dorobek naukowego habilitanta jest zróżnicowana i zogniskowana wokół mariologii. Teksty naukowe o profilu interdyscyplinarnym - pisane z perspektywy teologa - są pochodną wykształcenia (filozof i teolog), specyfiki aktywności zawodowej oraz osobistych jego zainteresowań. Aktywność ta harmonijnie współgra z centralnym nurtem prowadzonych przez habilitanta rozległych, interdyscyplinarnych badań skoncentrowanych na teologicznej refleksji nad fenomenem maryjności w doświadczeniu duchowym. Nie ulega wątpliwości fakt, że teolog uprawiający interdyscyplinarny nurt badań winien zawsze prezentować swoje poglądy z rygiorem metodologicznym i dyscypliną naukową, jaką przewidują nauki teologiczne.

Należy stwierdzić, iż publikacje naukowe ks. Kaczmarka charakteryzuje solidność metodologiczna i źródłowa. Artykuły ukazały się w różnych czasopismach recenzowanych i środowiskach naukowych, co świadczy o ich dywersyfikacji. Zgodnie z danymi przedstawionymi przez habilitanta, jest on także współautorem opracowań zbiorowych, zarówno w języku polskim, jak i angielskim. Potwierdza to jego zdolność do aktywnej i twórczej współpracy na polu rozwoju nauk teologicznych, a także na polu interdyscyplinarnym.

Na podstawie dorobku naukowego Kandydata mogę stwierdzić, że jest on dojrzałym i wnikliwym badaczem. Kandydat szuka też wspólnych dróg na płaszczyźnie interdyscyplinarności i interreligijności. To twórczość nie tylko interdyscyplinarna, ale też wieloaspektowa, pionierska i oryginalna, uwzględniająca aspekty teologiczne, filozoficzne i religioznawcze na zasadach równych bądź komplementarnych, bez ograniczenia i marginalizacji zagadnień, jednocześnie respektująca podstawy i uwarunkowania metodologiczne każdej z nauk. Dlatego w moim przekonaniu większość osiągnięć naukowych habilitanta mieści się w dziedzinie nauk teologicznych.

Niewątpliwie ks. dr Piotr Kaczmarek jest teologiem znającym mariologię o pogłębionym warsztacie naukowym, na co wskazują jego publikacje, ale jest on również w

dużym stopniu poszukiwaczem stosującym już nabytą wiedzę w innych obszarach poznawczych, jak teologia duchowości (dział mistyki w połączeniu z doświadczeniem duchowym). Czyni to nie tylko przez teksty pisane, ale również poprzez prowadzone wykłady akademickie i aktywny udział w różnych gremiach teologiczno-mariologicznych oraz jak redaktor rocznika „Studia Łowickie”, poszerzając horyzonty badawcze aż poza granice kraju.

Habilitant jest aktywny w zakresie działalności naukowej: organizuje, współorganizuje konferencje naukowe, bierze czynny udział w konferencjach, wygłosił 9 referatów sympozyjalnych. Tematyka tych wystąpień dotyka różnych obszarów teologicznych wynikających z jego zainteresowań.

Habilitant odbył jeden staż badawczy w bibliotece na Uniwersytecie w Nitrze w dniach od 2-6.06.2025 r.

Działalność naukowa habilitanta realizowała się również poprzez recenzowanie przez niego prac magisterskich.

4. Podsumowanie

Podsumowując powyższe ustalenia i analizy stwierdzam, iż dorobek naukowy i działalność ks. dr. Piotra Kaczmarka są wystarczające do nadaniu mu stopnia doktora habilitowanego teologii. Zasadą habilitanta i jego wkładem do nauki jest wyczerpująca analiza teologiczna w oparciu o teksty mistyczek XX wieku, iż mistyka kobieca tego okresu jest także powiązana z mistyką maryjną. Naukowa praca habilitanta przyczynia się do lepszego poznania skomplikowanych zjawisk mistycznych w powiązaniu z mariologią i ich bogactwem dla Kościoła.

Wobec powyższego, stwierdzam, że ks. dr. Piotr Kaczmarek posiada wystarczające kwalifikacje do samodzielnej pracy naukowobadawczej i otrzymania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk teologicznych, w dyscyplinie nauki teologiczne. Tym samym wnioskuję o dopuszczenie ks. Piotra Kaczmarka do dalszych etapów przewodu habilitacyjnego.